

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Prenumerationspris:

2 R:dr Biko.]

Lördagen

den 13 September.

Tidning för Skön Konst och Litteratur.

Lava-måleriet.

Vi hafva att berätta om ett nytt slags måleri som lofvar att blifva af stor betydelse. Det är det enkaustiska måleriet på lavaskifvor. Vi skulle visserligen ej våga att kalla det nytt, då en målade lavaskifva redan för flera år sedan inköptes i Paris och fördes till Berlin; men om man tar i betraktande de framsteg, hvilka sedan den tiden särdeles på det senare stället blifvit gjorda i den då ännu högst ofullkomliga tekniken, så våga vi med rätta kalla närvarande graden af dess utbildning ny. Professor *v. Kloeber* i Berlin är den konstnär, hvilken nu sedan ett lustrum med förkärlek antagit sig det ännu aldeles obildade men mycket lofvande barnet, lavamåleriet, med biträde af *hr Mertins*, hvilken visat lika stor ifver för som skicklighet uti den tekniska delen af denna konstgren. Förfaringssättet är ungefär följande:

Lavan hemtas ur de rhenska Eifelbrotten, och sågas i skifvor; sedan skifvan blifvit betäckt med en hvit lasur, hvilken genom bränning förenar sig så med massan, att den fasthäftar sig djupt i stenens talrika porer, målar man på den glatta ytan med särskildt dertill beredda färger, och fixerar slutligen målningen genom bränning. Färgerna erhållas ur metalloxyder hvilka motstå elden; här är åter ett vidsträckt spelrum öppnadt för chemien, som hittills aldrig varit innerligare förenad med målarekonsten. Guldet pålägges i små skifvor, hvilka särdeles fast sluta sig till ytan; i stället för silfver, som skulle blifva svart, betjenar man sig af platina.

Innan man dock kunnat vinna den förvånande säkerheten och färdigheten man redan nu eger, hafva en mängd outtröttligt upprepade försök varit af nöden. Det hände lätt att stenen sprack då lasuren skulle inbrännas, eller att sjelfva lasuren, som det

visade sig på den ofvannämnda pariserskifvan, bekom många små sprickor, hvilka naturligtvis ej kunde utgöra någon prydnad för målningen. *Mr Mertins* förstod dock att småningom undanröjja dessa olägenheter och slutligen öfvervinna alla svårigheter, så att han nu kan bestämma följderna af hvarje försök. Således är slumpens nyck fullkomligt besegrad, och smält-konstnärrens hand förmår frambringa ett önskad resultat. Först nu är således ett regelmässigt begagnande af denna märkvärdiga teknik för måleriet möjligt i den största utsträckning, och detta nya hjälpmedel kan med säkerhet rekommenderas *hrr arkitekter*; ty just oförgängligheten af dessa färger, hvilka genom eldens kraft på det innerligaste sammanväxa med stenen, gör det förträffligt passande för arkitektonisk ornamentik. Ögat längtar efter färgprakt, men dess längtan tillfredsställes ej af våra städers vanliga hvitlimmade och enformiga husrader. Genom lavamåleriet kan denna enformighet afhjelpas och anstalter sägas vara fogade att de målade skifvorna kunna lemnas för billigt pris, så att de äfven må kunna användas vid privata byggnader. Detta vore så mycket önskvärdare, som erfarenheten för länge sedan lärt oss, att vår nordiska himmel ej är särdeles gynnande för freskomålningar. De lavamålningar hvilka redan äro förfärdigade i Berlin äro utförda på beställning af preussiska konungen. Den ena, bestämd för Wittenberger-kyrkan såsom portalbild, föreställer Christus på korset, vid hans ena sida Luther med bibeln och vid den andra Melancton med augsburgiska bekännelsen i hand. Koloriten kan i djup och ljuskraft jemnföras med en oljemålning. Några andra taffor, Christus-bilder och helgon, liksom de förra utkastade af prof. *v. Kloeber* och utförda under hans ledning, skola pryda den ryska koloniens kyrka vid Potsdam. Äfven från privata personer hafva redan många beställningar ingått.

En Sonate af Beethoven.

Af P. Scudo.

(Forts. fr. No 36.)

Beethoven kände de stora skalderna i alla länder; *Homer*, *Goethe*, *Schiller* och i synnerhet *Shakespeare* voro dem som han oftast läste. Han arbetade mycket, och helst under nattens sena timmar. Hans tanke, som långsamt utvecklade sig, nådde först sitt mål efter många fåfänga försök, hvaraf också hans manuskripter bära spår. Några af sina arbeten, t. ex. "Fidelio", har han skrivit tre gånger från början till slut. Det karakteristiska för *Beethoven* liksom för hans snille var stolthet och oberoende. Han blef aldrig prydd med någon orden eller hedrad med någon titel. Han älskade friheten och hyste aktning för de själar, hvilka voro lika stolta som hans egen, och han dog uppfylld af tro på Gud och på ett tillkommande lufs lycksalighet.

Beethovens verk äro de betydligaste som finnas i musiken. I anseende till deras varierande innehåll och storartade former, kan man blott jemnföra dem med *Michel Angelo's* eller *Shakespeares* arbeten. Han har behandlat hvarje genre och komponerat för alla slags instrumenter, från "visan" ända upp till "operan", från den lilla "capriccion" för flöjt till symfonin, i hvilken hvarje harmoni, hvarje stil smälter tillsammans i en kraftig tafla. Så utmärkt sköna ställen än finnas i "Fidelio", i "Christus på Oljoberget", i den stora D durs-messan, i Cantaterna och i den beundransvärda balladen "Adelaide", som du sjunger så väl, står *Beethoven* dock långt under *Mozart*, ja äfven under *Weber* i vokalmusiken och det lyriska dramat. Hans passionerade snille och outtömliga fantasi kunde icke tvingas att rätta sig efter menniskoröstens gränser, af hvilken han fordrade omöjligheter. Ställen finnas, som äro utförbara så väl i hans symfoni med kör, som i hans kantater och i "Fidelio". *Beethovens* döfhet tillät honom ej eller att sjelf döma om den verkan en passage gjorde, som var skriven i en för menniskorösten ovanlig tonart. Då man en dag under hans ledning höll på att pröfva "Christus på Oljoberget" hade mamsellerna *Sonntag* och *Unger*, hvilka båda sjöngo, den ena sopran-solona, och den andra kontraalten, en rolig strid med *Beethoven*. Då de icke kunde nå några alltför höga toner, bådo de komponisten förändra dem.

— Nej, sade han, jag ber er sjunga aldeles som det står skrivet. Jag tillstår att min musik icke är så lätt att sjunga som hrr Italienares; men jag önskar att man utför den som den är.

— Men om det är omöjligt herre?

— Åh prat! svarade *Beethoven* och skakade på hufvudet.

— Ni tyranniserar de stackars sängarne, svarade mamsell *Unger* honom med häftighet, och de två sångerskorna kommo i tysthet öfverens om att förändra de omtalta passagera, och låta *Beethoven* blifva i okunnighet derom.

Det är i instrumentalmusiken som *Beethovens* styrka och originalitet i synnerhet yttrar sig. Som lyrisk skald, med en djupt gudfruktig själ, med en

storartad och förtrollande inbillningskraft, är han helt och hållet sig sjelf endast midt ibland alla dessa instrumenter som tala alla naturens språk och frambringa alla dess harmonier. Hos sonater, symfonier, trior, och quartetter, hos alla dessa former i tonernas posesi, som *Bach*, *Haydn* och *Mozart* tycktes för alltid hafva bestämdt, upptäckte *Beethoven* nya sidor: han utvidgade ramen och skapade taflor, i hvilka den vildaste fantasi förenar sig med de smärtsammaste suckar. Ja, den sanna karakteren i *Beethovens* instrumentalmusik är, att den är uppfattad under inflytelsen af en verklig känsla, hvars hemlighet den förräder och hvars vaxlingar den förtäljer. Det är verkliga dramer, i hvilka passionen utvecklar sig midt ibland all inbillningskraftens rikedom, hvars strålbrytning den framkallar; man återfinner den i alla möjliga öfvergångar från det enkla recitativet till det pathetiska utbrottet af den djupaste förtviflan. Hvarje verk af *Beethoven* har också afseende på en episod ur hans lif, hvars minne han velat föreviga. Så är t. ex. *la Symphonie héroïque* (den tredje), som slutades år 1804, skriven till Napoleons ära, ty i honom trodde sig *Beethoven*, liksom nästan hela Europa se frihetens genius. Första idén till denna förträffliga skapelse ingafs honom af general *Bernadotte*, som var franska republikens gesandt vid hofvet i Wien. Quartetten op. 12, i hvilken finnes en gripande adagio, komponerades våren 1825 efter en lång sjukdom, som *Beethoven* hade genomgått, och om hvilken han bevarat minnet genom följande motto: *Canzone di ringraziamento in modo didico, offerta alla Divinità da un quarito.*

Ibland *Beethovens* mångfaldiga arbeten, af hvilka hans nio symfonier äro de mest framstående, intaga hans 49 Sonater för fortepiano en särskild plats; de äro för hans snille det samma som "die Lieder" äro för *Goethe's*: uttrycket af en känsla som genomströmmat honom, idealisationen af en episod i lifvet. Det är förtroliga dikter, af hvilka hvar och en har sin egen historia, och hvilka alltid hafva kärleken till föremål. Aldrig ett ögonblick upphörde *Beethoven* att interessera sig för en älskvärd person; och just emedan han fruktade att bryta detta trolleri, ville han aldrig gifva sig. Deri är jag fullkomligt ense med honom. Konstnärn, den inspirerade skalden bör icke låta fångas i det borgerliga samhällets band. Låt honom lefva som presten i ensamheten under beskådandet af heliga ting, på det hans själ, fri från allt slafveri, må kunna lyssna till den röst, som ljuder till honom ofvanifrån.

Flera utmärkta kvinnor, hvilka alla tillhörde aristokratien, hafva förstätt konsten att fångas *Beethovens* uppmärksamhet, och mottagit hans hyllning. Ibland dessa nämnes grefvinnan *Marie Erdoedy*, hvilken han tillegnade tvenne utmärkta Trion op. 70. Detta fruntimmer, som bodde i Ungern, hade midt i sin djurgård låtit uppföra ett litet tempel, som var helgadt hennes älskare, och i hvilket ingen utom hon egde rättighet att inträda. Huru säkert det är, att *Beethovens* musik, och i synnerhet hans sonater för fortepiano, är det dramatiserade uttrycket af en djup känsla, den ideala skildringen af någon händelse i lifvet, det ser man deraf, att han alltid på det en-

trägnaste uppmanade sina förläggare att låta hans arbeten behålla det æsthetiska namn, han hade gifvit dem. "Min musik," sade han ofta, måste tolkas af hjertat och icke med tillhjälp af ett *metro-nom*. Den måste kännas och föredragas som ett poetiskt verk och icke endast spelas af de simpla fingrarna. Den, som icke kan fatta, hvad orden *afsked, frånvaro, återkomst* betyda, han försöke aldrig att spela sonaten op. 81. Hvilken sann konstnär gissar icke att *largo'n* i tredje sonaten i D-moll är en melankolisk själs dröm, en själs, som fångslas och tillfredsställes af intet, och som kämpar mellan tomma skuggor, hvilka omringa och förvirra honom! Den som vill veta, hvilken idé ligger till grund för de två sonaterna op. 27 och 29 han läse Shakespeares "Stormen".

Alla *Beethovens* biografer hafva indelat hans arbeten i 3 stora klasser, hvilka stå i förbindelse med trenne särskilda epoker i denna stora mans lif. I den första perioden imiterar han med mer eller mindre sjelfständighet de stora mästare, som lefvat före honom, särdeles *Mozart*, från hvars *dolce moesto* han hade svårt att slita sig lös; denna period varade från 1790 till 1800. I den senare fasen, som började med detta århundrade och sträckte sig till 1816, afslet *Beethoven* de band, som höllo honom fångslad på forntidens gränser, och hans egen naturs herrliga krafter började att utveckla sig. I den tredje och sista perioden, som slutade med döden, öfverdref han vissa kompositionsmetoder, hvilka snarare röja system än det naiva utbrottet af en ny inspiration. Dessa tre "*manières*", som de lärda kalla det, märkas hos alla snillrika män, som icke i sin ungdom blifvit borttryckta af döden, såsom *Tasso, Raphael* och *Mozart*; de framställa klart de trenne stora perioder, som menniskoanden oupphörligen genomgår, innan den når den gåtfulla gränsen: ungdom, mognad och affallenhet.

Konstnotiser.

Bildhuggarekonst.

— **Granit-Karyatiderna**, hvilka prinsen af Preussen redan år 1847 erhöill till present af Kejsaren i Ryssland, och äro förfärdigade i St. Petersburg, skola nu uppställas i vestibulen till prinsens palats i Berlin.

— **Krollska etablissementet**. Den stora salen i detta under byggnad varande etablissement, skall prydas med 36 statyer, hvilkas utförande (i gips) är uppdraget åt bildhuggaren *Fischer*.

— **A. Knittel**. I Freiburg lefver sedan 1844 en ifrån Tyrolen bördig bildhuggare *A. Knittel*, som utbildadt sig i Schwanthalers atelier; sedermera satsade han sig i början med förfärdigandet af grafstenar, derpå utarbetade han prof. *Hug's* och *de Wette's* byster, men har sedan förlidet år arbetat på en korsfäst Christus af hvit heilbronner-sandsten. Detta arbete har lyckats konstnären så väl, att en formlig valfart begynt till *Knittels* atelier, och intrycket af konstverket är lika mäktigt på konstnären som på folkets natursinne.

— **Mamsell Rachels** sittning för hr *Afinger*, för utförandet af den af konungen i Preussen beställda marmorstatyn, utgjorde en verklig familjefest, i det att samtliga damerna i det hus der hr *Afingers* atelier är belägen inom få minuter genom mattor, blommor och växter af alla slag förvandlade atelier till ett herrligt konsttempel. Den berömda konstnärinnan syntes djupt rörd öfver denna uppmärksamhet och förklarade sin ledsnad öfver att hon, för sin afresas skull, icke kunde sitta för hr *A.* en gång till.

Byggnadskonst.

— **Theater i Tiflis**. Efter en plan af arkitekten *Skudieri* har en ny theater blifvit byggd i Tiflis; stilen är till hälften rysk till hälften asiatisk, närmande sig till den arabiska. Midt emellan de fyra loge-raderna, och omgifven af två små grillerade loger för hofstaten, befinner sig den kejsarliga logen, och öfver densamma en mauritansk, gyllene kupol. I plafonden ser man i blått och guldfält medaljonger med namnen *Aeschylus, Plautus, Sudrak, Shakespeare, Calderon, Molière, Goldoni, Goethe* och *Gribojedow*. Ljuskronan föreställer en åttakantig lanternan, försedd med girandoler, hängande i röda snören. Korridorerna äro pompejanska, målade i mörkrött och svart.

Målarekonsten.

— **Peter v. Cornelius** har fullbordat en ny kartong, hvilken föreställer den första af "*Saligheterna*", af hvilka två och två skola allegoriskt framställas på väggarna af den "*Friedhofshalle*" som kommer att uppsättas öfver Konungagrafvarna.

— **Professor Begas' porträtt**, måladt af honom sjelf, är exponerad i konstföreningens lokal i Berlin (Unter den Linden 17), och anses enligt konstkännarens gemensamma omdöme för mästarens yppersta arbete. Jemnte den utomordentliga likheten, är det utfördt med en hittills ännu ouppnådd teknik i färgerna.

Theater och Musik.

— **Kongl. italienska Operan i London**. Den 22:dre sistl. Augusti gafs å ofvannämnda opera *Othello* för första gången denna sejour. *Tamberlik*, återgaf titelrollen och "*Daily News*" säger, att han oimotsägligt är den största *Othello* som någonsin funnits, äfvensom att de största af hans föregångare i denna roll, *Garcia* och *Rubini* icke ens voro jemnförliga med honom. *Grisi* som "*Desdemona*" erhåller lika ampla loford.

— **August Möser**, den bekanta Berliner-violin-virtuosen, som en lång tid tycktes vara aldeles försvunnen, är nu åter tillrättakommen. Enligt amerikanska tidningar skall han befinna sig i Nya Granadas hufvudstad Bogota i Sydamerika. Tre veckor måste han uthärda de besvärligaste strapaser på den häftiga och farliga Magdalenafoden, innan han anlände till Bogota, der han såsom den första der

uppträdande svenska konstnär, njöt det utmärktaste mottagande. Derifrån skulle han begifva sig till Carthagen, och derpå anträda återresan.

— **Bertini**, den berömda etudmästaren, har nyligen fulländadt 4:de och sista bandet af sitt jättverk: *Nouvelles Etudes*. Detta 4:de band, Bs op. 178, innehåller: 25 *Etudes classiques et normales*, såsom inledning till de stora, för längesedan bepröfvade och erkända Etuderna Op. 66, och förtjena alla tänkande läsares uppmärksamhet i högsta grad.

— **Anna Worthmann** eller **Intrigens offer**, ett nytt Skådespel i 5 Akter af *E. Krüger*, är nyligen uppfördt på *Freidrich-Wilhelmstädter-theatern* i Berlin.

Stycket innehåller ingenting annat än några rörande effektfulla scener, hvilka dock ej kunna uppväga den totala bristen på organisk byggnad i handlingen och den dramatiska konflikten. Likväl mottogs detta skådespel med lifligaste bifall af *berliner-publiken*.

— **Skådespelaren Beckmann** läser hafva afslagit ett honom gjordt anbud om engagement vid kgl. theatern i Berlin.

— **Hofskådespelaren Döring** har afrest från Berlin till Wien, för att gifva en cyklus gästroller på *Karlstheatern* derstädes.

— **Ole Bull** har, varit föremål för en vacker fest i Christiania, d. 23 sisl. Aug. tillståld af dervarande Handtverks-sångförening i anledning deraf, att han, på föreningens önskan, tecknat sig som hedersledamot i densamma.

— **Fru Benard-Gjertz** skulle Onsdagen den 3 d:s gifva en *Afskedskonsert* i Frimurarelogens mindre sal i Christiania. Annonsern derom säger, att då fru B-G. ej kunnat erhålla biträde i Christiania, så ser hon sig nödsakad att gifva konserten ensam.

— **Ferd. Vogel** ämnade att den 5:te d:s gifva en *Orgel-konsert* i »Vor Frelsers Kirke» i Christiania, hvarvid kompositioner af *Bach, Beethoven & Handel* skulle uppföras.

— **Kongl. Theaterns i Stockholm** lyriska scen. Denna scenens utmärktare feminina artister komma under förestående säsong att bestå endast af *Signora Norrmani* och m:ll *Michal*, ty kongl. theater-direktionen har ännu ej engagerat fröken *Boye*, eller derom framställt någon propos. Det berättas dessutom att hr *Della Santa* skall vara på väg till Stockholm och att direktionen skall vara betänkt på att engagera hr *Ciaffi*.

— **Mamsell Louisa Michal** gaf Fredagen d. 5:te d:s konsert härstädes för omkring 270 personer, hvarvid hon sjöng Recit. och Aria ur »Figaros Bröllop» af *Mozart*, Recit. och Aria ur »Faust» af *Spohr*, Aria ur »Norma» (Casta diva) af *Bellini* och ett par romanser samt skördade lifligt bifall. M:ll *M. eger* en ganska ren och klangfull röst som förtjenar att genomgå en god skola, hvarefter den säkerligen skall komma att göra heder åt svenska operascenen.

— **Fröken Hilda Sandels** gaf Thorsd. den 11:te d:s konsert härstädes och utförde en aria ur »Skapel-sen» af *Haydn*, Recit. och Aria ur »Giovanno d'Arco» af *Verdi*, Romans af *Gluck*, Aria ur »Figaros bröllop» af *Mozart* samt »Natthimmeln» af *Geijer* och en »Vallvisa», hvilken sistnämnda begärdes och erhöles da capo. Hvad vi ofvanför nämnt om M:ll *Michals* röst gäller äfven om fr. *Sandels*, hvilken dock måhända är mera *fraiche* och stark. Brist på skola märktes i synnerhet i passagerne, och nästan omöjligt var det att höra ett ord af texten äfven till de mest bekanta numrorna, ett fel som fr. *S. gud-näs* icke är ensam om bland våra artister. Mätte emellertid den unga konsertgifverskan med ifver och tillika varsamhet gå framåt på sin bana och vi förutspå henne en lysande carrière i konstens värld. Bland 3:ne violinpjäser, hvilka utfördes af hr *Czapek*, föredrogs i synnerhet Adagion uti *Vieuxtemps* konsert med känsla och renhet. Duetten *Souvenir d'Attila*, för violin & piano var ej rätt väl samman-spelad.

— **H:r L. Westerdahl**, som troligen f. n. är vårt lands skickligaste flöjtist gifver i morgon Söndag en konsert, som lofvar att blifva ganska interessant. 1:sta Afdelningen, den rent æstetiskt musikaliska, innehåller flöjtkompositioner af stort värde. 2:dra afdeln. består af ett musikaliskt kvodlibet, i dramatisk-humoristisk form, »den musikaliska instrumentmakaren», och skall enligt *Stockholmstidningarnas* utsago vara mycket underhållande.

Hvarjehanda.

— **Konstexpositionen i Brüssel.** Till konstnärerna i Berlin har en inbjudning ingått att deltaga i festligheterna vid nämnda exposition i September månad. Tillika meddelas, att magistraten i staden Brüssel har för afsigt att föranstalta en stor fest den 21:ste dennes till ära för de från Europas serskilda länder i nämnda stad varande konstnärer. Från Berlin ämnar prof. *Begas* begifva sig till dessa fester.

Charad.

Mitt Hela — ack det finns ej mer,
Ur Sagans dunkel blott det ler,
Och blåa böljor evigt sjunga,
Men ej på dem dess bild ses gunga;
Utaf mitt andra likväl finns det
Rätt mången — unga flicka minns' det,
Som på mitt första allting gör
Mitt hela finnes då derför.

Lediga Orgelnist-tjenster.

Som i Neder-Calix Församling, igenom en sökandes afsägelse af *profningen*, tredje rummet å förslaget är vor det ledigt till Orgelnist- och Klockaretjensten, hvarmed Lärarebe-fattningen i en fast eller ock ambulatorisk Folkskola kommer att framdeles förenas; så ega till förslaget kompletterande kompetente sökande att sig hos Pastors-Embetet anmäla inom November månads utgång. Tjensten tillträdades den 1 Maj 1852.

— Klockare- och dermed förenade Orgelnist-tjensten i Nors församling af Carlstads stift sökes hos Pastors-embetet i Nor inom 60 dagar från den 1 September 1851.